

 KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Farabi Hastanesi	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi (Farabi Hastanesi) Başhekimliği			
	HASTA/HASTA YAKINI EĞİTİM PROSEDÜRÜ			
Dok. Kod: HB.PR.19	Yayın Tarihi:27.09.2018	Revizyon No:02	Revizyon Tarihi:27.03.2024	Sayfa Sayısı:3

1.0 AMAÇ

KTÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi'nde tedavi gören hastaların ve ailelerinin tanı ve tedaviyi anlamalarına, doğru kararlar verebilmelerine, bakıma aktif olarak katılmalarını sağlamak, "**Sağlık Hizmeti Kalite Standartları**" nda belirtilen hasta ve yakınlarının hastalıklar ve hastaneye uyumu adına gerekli olan eğitim ve bilgilendirmelerin sağlık çalışanları tarafından yapılabilmesini sağlamaktır.

2.0 KAPSAM

KTÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi hasta ve ailesine yönelik olarak gerçekleştirilen tüm eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerini kapsar.

3.0 KISALTMALAR

VB: Ve/veya bunun gibi, buna benzer.

IV: Damar içi ilaç uygulaması

4.0 TANIMLAR

5.0 SORUMLULAR

• Başhekimlik
• Hastane Başmüdürü
• Kalite Koordinatörlüğü
• Başhemşirelik
• Bölüm/Birim Sorumluları Ve Tüm Sağlık Çalışanları

6.0 FAALİYET AKIŞI

6.1 GENEL BİLGİLENDİRME

6.2 VERİ TOPLAMA, EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİ BELİRLEME

6.3 EĞİTİM YÖNTEMİNİN BELİRLENMESİ

6.4 EĞİTİMİN PLANLANMASI

6.5 EĞİTİM TÜRLERİ VE KAPSAMLARI

6.6 TABURCULUK EĞİTİMLERİ

6.1 GENEL BİLGİLENDİRME

Sağlık profesyonellerinin temel görevi, sağlıklı ya da hasta bireye yardım etmektir. Bu yardım, sağlamlın sağlığını sürdürmesi, hastanın yeniden sağlığına kavuşması için gerekli olan bilgi, istek ve güce kavuşmasına yönelik etkinlikleri de içerir. Bu etkinlikler içinde sağlıklı / hasta bireye ve ailesine öğretim yapmak önemli bir yer tutar.

Hasta ve ailesinin eğitimi; hastaneye giriş yaptığı andan itibaren başlar, hastanın tedavi gördüğü süre içindeki ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, hastanın taburculuk sonrasındaki eğitimini de kapsar.

Hastanede tanı, tedavi ve bakım hizmeti alan her birey ve ailesi içinde bulunduğu hizmet sürecinde ihtiyaç duyduğu her türlü bilgiyi yeterli ve doğru bir şekilde alır.

Hastaların bilgilendirilmesi ve eğitimine yönelik faaliyetler ilgili birimde hizmet veren tüm sağlık personelinin koordineli çalışmaları ile gerçekleştirilir

6.2 VERİ TOPLAMA, EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİ BELİRLEME VE EĞİTİM

6.2.1 Ayaktan hasta:

Hastanın hastaneye başvuru yaptığı andan itibaren bilgi alma ve eğitim süreci işler.

Poliklinik hekim muayenesi sırasında hastadan toplanan veriler ve bilgi düzeyine göre tanı ve tedavi sürecinde hastanın ihtiyacı olan eğitimler (diyabet insülin, diyet, egzersiz eğitimi, KOAH inhaler kullanımı,

gebelerde anne sütü, doğum, gebelik süreçleri, hastalığa özgü bilgilendirme ve hastalık/tedavi süreçler vb.) belirlenir.

Belirlenen eğitim ihtiyacı doğrultusunda ilgili/yetkili sağlık çalışanı tarafından hasta ve ailesi eğitimi verilir. İlgili hekim tarafından hasta epikrizine, poliklinik eğitim hemşireleri tarafından kayıt altına alınır.

6.2.2 Yatan hasta:

Hastanın servise kabul edildiği sırada hasta ve hasta yakınına; servis ve odaya uyum/oryantasyon eğitimi hastanın kabulünü yapan servis hemşiresi tarafından yapılır. *“Hasta ve Hasta Yakını Eğitim Planı”*nda belirtilen hasta/hasta yakını uyum/oryantasyon konuları içerir şekilde yapılır.

Hastane bilgi yönetim sisteminde hemşirelik değerlendirme formunda yer alan ‘eğitim’ kısmında kayıt altına alınır.

6.3 EĞİTİM YÖNTEMİNİN BELİRLENMESİ

- Hastanemizde yatan hastalara yönelik yapılacak olan eğitim öncesinde ön değerlendirme yapılır.
- Ön değerlendirme esnasında şu veriler toplanır;
- Eğitim verilecek hastanın öğrenme yeteneği (fiziksel engelleyiciler, zihinsel engelleyiciler)
- Eğitim verilecek hastanın yaşı (hastanın reşit olmaması, yaşının çok ileri olması)
- Yukarıda yazılı olan veriler servis hemşireleri tarafından toplanır.
- Bu veriler hastanın eğitiminden sorumlu olan personele (doktor, diyetisyen vb.) iletilerek eğitim yönteminin belirlenmesi sağlanır.
- Özel durumlarda hastanın yanı sıra var ise, hasta yakınında eğitim alması sağlanır.

6.4 EĞİTİMİN PLANLANMASI

- İlgili sağlık ekibi üyeleri, eğitim için gerekli öğrenim amaçlarının, önceliklerin, bilgi içeriğinin, öğretim yöntemleri ve öğrenimi kolaylaştırıcı materyallerini belirler.
- Basılı Eğitim Araçları Kalite birimi koordinasyonunda hazırlanan ve daha çok hastanemizde sunulan tedavi hizmetlerinin ve hastanemizin genel tanıtımının yer aldığı basılı eğitim araçları ile bilgilendirmeler sürekli olarak yapılır.
- Hazırlanan bu broşürler, hastanemizde poliklinik ve servislerde hasta ve yakınlarının kolayca erişebilecekleri danışma personelinin bankolarında bulundurulur.
- Belirli aralıklarla gözden geçirilen tanıtım broşürleri gerek görülürse revize edilerek tekrar basıma gönderilir.
- Hasta eğitim konuları, eğitim ihtiyacı değerlendirme sonuçları, hastanın tanısı, tedavisi ve yatış nedeni esas alınarak, hastanın hekimi, hemşiresi ve bakımından sorumlu diğer kişiler tarafından belirlenir ve planlanan programa göre yapılan eğitimler yapılır.
- Hasta ve yakınlarına yapılacak eğitimlerde; ortamın fiziksel koşulları (ışık, havalandırma, oturma vb) ve hasta/ hasta yakınının psikolojik durumu, eğitime ilgisi, mahremiyeti göz önünde bulundurulmalı ve eğitim koşulları hazırlanmalıdır.

6.5 EĞİTİM TÜRLERİ VE KAPSAMLARI

6.5.1 Ayaktan Hasta Eğitimleri

- El Hijyeni
- Sigara Yasağı ve Sigara Bırakma Eğitimi
- Hastalığı Hakkında Eğitim
- Ek Hastalık Hakkında Eğitim
- Tıbbi Cihaz Kullanımı İle İlgili Eğitim
- İnsülin Enjeksiyon Eğitimi
- İlaç Kullanım Eğitimi
- Oksijen İhtiyacı Nebul, İnhale İlaç Kullanımı
- Tedavi Sırasında Oluşabilecek Yan Etkiler
- Hasta Hakları ve Sorumlulukları
- Beslenme ve Diyet Eğitimi
- Egzersiz Eğitimi
- Hastanın Bakım ve İhtiyaçları Nelerdir? Nasıl Yapılmalı? Eğitim
- Hastalığı ile İlgili Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

- Ne Zaman Kontrole Geleceği Hakkında Eğitim
- Hastane Hizmetlerinden Faydalanma Eğitimi
- Obezite ve Korunma Eğitimi

Diyaliz Hizmetleri Eğitimleri

- Uyulması Gereken Kurallar
- Beslenmede Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- Kurallara Uyulmaması Durumunda Oluşabilecek Riskler vb.

Diyet Polikliniği eğitimleri

- Kolesterol düşürücü diyet, zayıflatıcı diyet, diyabetik diyet vb.

Pediyatrik/Yetişkin diyabet eğitim hemşiresi

- Diyabetes Mellitus Eğitim Konuları
- Tıbbi Beslenme
- İnsülin
- Akut Komplikasyonları
- Kronik Komplikasyonlar
- Ayak Bakım
- Evde İzlem
- Gözlem

Kemoterapi ünitesi/ Pediyatrik hematoloji/onkoloji polikliniği

- Kemoterapi hastalarında beslenme,
- Komplikasyonlar,
- Kemoterapi sonrası acil durumlar vb.

Kadın Doğum polikliniği

- Gebelik/ Doğum Eylemi /
- Anne Sütü /Emzirme
- Bebek Bakımı Eğitimi

6.5.2 Yatan Hasta Eğitimleri

Servis Oryantasyon Eğitimi

- Yatan hastalara yönelik olarak yapılan bu eğitimler şu ana başlıkları kapsar ;
- Personel Tanıtımı
- Servis ve Odasının Tanıtımı
- Kahvaltı ve Yemek Saatleri
- Hasta Hakları
- Hasta ve Hasta Yakınının Uyması Gereken Kurallar
- Ziyaret Saatleri ve Kuralları
- Tuvalet Ve Banyo Kullanımı
- Hasta Odasında Bulunan Yatak, Etejer, Dolap, vb. Kullanımı
- Hekim –Hemşire Vizit Saatleri
- Hemşire Çağrı Sistemi Kullanımı
- Telefon Kullanımı
- Atıkların Ayrıştırılması ve Çöp Kullanımı
- Acil Çıkışların Gösterilmesi(Tahliye Alanlarının Tanıtılması)
- Hasta ve Yakınına Dilek İstek Şikayet Bildirmeleri Konusunda Eğitim

Eğitimin Verilmesi ve Kayıtların Tutulması

- Yukarıda tanımlanan konu başlıkları, hastanemiz yataklı servisinde tedavi altına alınan hastalarımıza servis hemşiresi tarafından hasta odasına yerleştirildikten sonra anlatılır.
- Verilen tüm eğitimler, ilgili personel tarafından Yatan Hasta Eğitim Formu kısmına kayıt edilir.

Cerrahi Müdahale Öncesi Bilgilendirme

- Tanısı konmuş ve cerrahi müdahale gereken hastalara, müdahale öncesi Uzman Hekim veya Asistan Doktor tarafından bilgilendirme yapılır.
- Bu bilgilendirme, operasyonun zorlukları, operasyon esnasında ve sonrasında yaşanacak komplikasyonlar, operasyon sonrası normal yaşam tarzına dönüş, v.b. tıbbi bilgilendirmeleri içermektedir.

- Yapılan bilgilendirmeler sonucunda hasta, cerrahi müdahaleyi kabul eder ise hasta ve hasta yakınına her hastalık türüne özel olarak hazırlanan “Aydınlatılmış Onam Form” ları Doktor tarafından imzalatılarak kayıt altına alınır.
- Hastanın rızası alınması işlemleri esnasında; hastanın reşit olmaması, doktor tarafından yapılan bilgilendirmeleri anlamada yetersiz olması durumunda sadece 1.dereceden hasta yakının onayı alınır.
- Hastanın müdahaleyi kabul etmemesi durumunda tedaviyi ret ettiğine dair hasta ve yakınlarının onayları alınarak hasta dosyasına kaydedilir.

Tedavi Süresince Verilecek Eğitim

- Aşağıdaki konu başlıkları, hastanemiz yataklı servisinde tedavi altına alınan hastalarımıza servis hemşiresi tarafından hasta odasına yerleştirildikten sonra anlatılır.
- Verilen tüm eğitimler ilgili personel tarafından “Yatan Hasta Eğitim Formu” ile kayıt altına alınır. Hastaya onaylatıldıktan sonra hasta dosyasına kaldırılır.
- Diyabet eğitimi ve bası yaralarının önlenmesi
- Ağrı yönetimi
- Atıkların ayrıştırılması
- El hijyeninin önemi
- Egzersizler (post op mobilizasyon, derin solunum - öksürme egzersizleri, ROM egzersizleri, kegel egzersizleri vb)
- Taburculuk eğitimi
- Akılcı ve doğru ilaç kullanımı
- Hastane infeksiyonlarından korunma
- Pansuman ve yara bakımı
- Kendi kendine meme muayenesi
- Evde kullanılan araç ve gereç kullanımı
- Kullanılan ilaçların yan etkileri
- Hasta hakları
- Sigara içme yasağı / zararları
- Düşmenin önlenmesi
- Cerrahi uygulama öncesi hazırlık
- Anne sütü eğitimi

Bu temel eğitim konuları dışında hastanın hemşirelik bakımı çerçevesinde özel eğitim konuları da planlanır, hasta ve refakatçilerine yönelik eğitimler verilir.

Hastanın hemen ihtiyacı olan eğitim konuları için kısa süreli amaçlar geliştirilir.

Psikiyatri servisinde hasta ve hasta yakınları için eğitimler düzenlenmektedir.

Hastanın gündelik yaşamına adapte etmesi gereken bilgi ve davranışlar içinse uzun vadeli amaçlar geliştirilir.

6.6 TABURCULUK EĞİTİMLERİ

6.6.1 Taburculuk Eğitiminin Başlatılması

- Taburculuk eğitimi, hasta hastaneye yattığı anda başlar, hastanın durumu stabil hale geldiğinde, hastalığı iyileştiğinde taburculuk işlemi gerçekleştirilir.
- Hasta hastaneden çıkmadan önce evde ihtiyaç duyacağı bilgilerin ve önerilerin sunulması gerekmektedir. Bu nedenle hekim hastayı taburcu ederken klinik hemşiresi de taburculuk sürecini hazırlar.
- Klinik Hemşiresinin taburculuk sürecindeki amacı, bakımın evde devamı için gerekli bilgi ve becerinin hasta ve yakınına öğretilmesi ve hastanın bakım sürecine aktif katılımının sağlanmasıdır.
- Taburculuk eğitimi etkin ve doğru yapılması iyileşme sürecine katkı sağlayarak tekrar başvuruların önüne geçilmesini sağlamak.
- Hastaların öncelikli bilgilendirilmesi hastanın doktoru tarafından yapılır. Ancak tedavi ve bakımı yürüten hemşire, hasta ve aile ile doğrudan ve sürekli iletişim halinde olduğu için diğer sağlık elemanlarına göre hasta eğitiminde daha etkin rol oynar.
- Modern sağlık hizmetleri anlayışı, bireylerin kendi sağlığını koruma, iyileştirme ve yükseltmede aktif olarak rol almasını gerektirmektedir.

6.6.2 Taburculuk Eğitim Konuları

Hastanemizde tedavi gören yatan hastalarımıza ve yakınlarına taburculuk öncesi evde bakım süreci ile ilgili doktor ve hemşireler tarafından bilgilendirme yapılır. İlaç Eğitimi

- Sosyal Aktivite / Egzersiz
- Kişisel Hijyen
- Kontrole Gelme Zamanı
- Aspirasyon Eğitimi
- Trakeostomi Bakımı
- Pansuman/Dikişler
- Yara Bakımı
- Bası Yarası
- Beslenme / Nutrisyon
- Banyo Yapma
- Evde Bakım Eğitimi
- PEG
- Nazogastrik Sonda
- Özel Diyet / Kısıtlamalar
- Cinsel Yaşam
- Tıbbi Cihaz Ekipman Kullanımı

Bu eğitimler HBYS üzerinden Hemşirelik Yönetim Sisteminde yer alan eğitim butonundaki hasta taburcu formuna işlenir. Bir nüshası hasta/ hasta yakınına verilir.

6.6.3 Eğitimi Verilirken Yapılması Gerekenler

- Hasta eğitimi yapılırken uygun ortam oluşturulur.
- Hastanın yargılayıcı ve eleştirici davranışlarla ürkütülmemesi ve bakış açısını anladığımızı belli eden sözlerle desteklenmesi gerekir.
- Bireyin sadece hastalığı değil, sosyal, psikolojik ve kültürel durumu ile öz geçmişi dikkate alınır.
- Hastaya rehberlik yapılır, hastanın kendi tedavisinde aktif rol oynaması ve tedavisine katılması sağlanır.
- Hasta eğitiminde, basit şekiller ve çizimler, modeller, maketler, diğer görseller sözel ve yazılı gereçler yardımcı olarak kullanılır.
- Tıbbi terim kullanmak gerektiğinde, yanında eş anlamlısı da verilir.
- Hasta eğitimi değerlendirilir.

6.6.4 Taburculuk İşlemleri

- Hekimin taburculuk kararı vermesi ile birlikte hasta ve ailesi taburculuk konusunda bilgilendirilir.
- Taburculuk kararını veren hekim tarafından hazırlanan taburculuk özetinin (epikriz) bir nüshası hastaya verilir ve bir nüshası hasta dosyasına konulur.
- Hasta odasında bulunan izlem ve gözlem formları hasta dosyasına kaldırılır.
- Hastanın kolunda bulunan hasta kimlik tanımlayıcı bilekliği çıkarılır.
- Hastanın IV kateteri, foley sondası vb. girişimsel uygulama ürünleri çıkarılır ve gerekli çıkış bölgeleri uygun şekilde kapatılır
- Hastanın beraberinde getirdiği ve hemşireye teslim ettiği ilaçlar hastaya iade edilir. .
- Hastanın tedavisinin takip kontrolü varsa hasta taburcu formunda belirtilir.
- Kliniğe/ hastalığa özgü olarak hazırlanan taburculuk eğitimi hasta taburcu formu eşliğinde verilir. Hasta ailesinin eğitim sürecine dahil edilmesi yarar sağlar. Eğitim kayıtları tutulur ve hemşirelik hizmetleri değerlendirme formuna kaydedilir.
- Taburcu eğitiminde hastanın ihtiyacı doğrultusundaki konular tespit edilir ve o konularda eğitim verilir. Taburculuk eğitimi yukarıda belirtilen konuları kapsamalıdır
- Taburculuk öncesi hastanın yaşam bulguları kontrol edilir. Yaşam bulgularının normal olmadığı durumlar gözlem formuna eklenir ve hastanın hekimi bilgilendirilir.
- Taburculuk işlemlerinin tamamlanması için hasta dosyası klinik/ birim sekreterine gönderilir.
- Hasta taburcu olduktan sonra istirahat veya malzeme raporuna ihtiyaç duyuyorsa hastanın hekimi tarafından yazılmalıdır.
- Gerekli ise hastanın giyinmesine ve eşyalarını toplamasına yardımcı olunur.

- Hasta klinik/ birimden ayrılırken gerekli durumlarda aracına kadar taşınması için tekerlekli sandalye/ sedye ve personel temin edilmesi konusunda destek sağlanır.
- Evine kendi imkânları ile gidemeyecek hastalar için eve nakil işlemi yapılır. Bu işlem doktor kararı ile başlatılır.
- Hasta nakil formu doldurulur ve hastane ambulansı hastane müdürlüğü veya nöbetçi müdürlüğü aranarak eve nakledilir
- Taburcu olan hastaya yatış süresinde kullanılan monitör, oksijen haznesi, aspiratör, IV pump cihazı vb. cihazlar enfeksiyon kontrol komitesinin önerisine göre temizletilerek bir sonraki hastaya kullanılmak üzere hazır tutulur.
- Klinik/ birim sekreteri tarafından taburculuk işlemleri tamamlanan hastanın dosyası düzenlendikten sonra hasta dosyası arşiv birimine gönderilir
- Acil servis taburculuk işlemleri “ Acil Serviste Hasta Taburculuğu Protokolü” ne göre yapılır.

6.6.5 Dikkat Edilecek Hususlar

- Hastanın taburculuk süreci hastaneye yatışı ile başlamalı ve yattığı sürece hasta ve ailesinin eğitilmesi ile devam etmelidir.
- Hafta sonu taburcu olacak hastanın hekim tarafından epikrizi yazılıp dosyaya konularak dosya acil servis sekreterliğine gönderilmelidir.
- Taburculuğunda sakınca olan hastalar kendi istekleriyle kurumdan çıkmakta ısrar ettikleri takdirde kendilerinden veya ailelerinden imzaları alınarak klinik/ birim sorumlu hekiminin imzası ile çıkarılmalıdır. Ancak bulaşıcı/ salgın hastalık durumunda çıkarılmalarına izin verilmemelidir
- Hasta birey tıbbi tedavi ve bakımı tamamlanmadan, hekim önerisi olmadan hastaneden habersiz ayrılırsa, hekim ve hemşire imzalarının bulunduğu bir tutanak hazırlanarak resmi kayıt altına alınmalı, hazırlanan tutanağın bir nüshası başhekimliğe verilmeli bir nüshası hasta dosyasına kaldırılmalıdır.
- Hastanın evde bakım gereksinimi varsa, tedavi ve bakımının sürdürülmesi için hasta ya da ailesinin hastane evde bakım birimi ile iletişime geçmesi önerilmelidir.